

KÖSZÖNTJÜK AZ OLVASÓT!

Köszöntjük a kedves Olvasót abból az alkalomból, hogy ezzel a példánnyal folyóiratunk tizenhetedik számát veheti kézbe, melyben az alkalmazott nyelvészet és a kapcsolódó diszciplínák különböző részterületei iránt érdeklődőknek kínálunk sokrétű olvasnivalót.

Számunk gerincét ezúttal a Miskolci Egyetem Modern Filológiai Intézete által 2018. január 22-én megrendezett *Emberközpontú nyelvészet – nyelvhasználat, társadalom, közérthetőség* című konferencia előadásainak írott változata adja. A közérthetőség napjaink társadalmában igen fontos: egyrészt mivel minden szakmának egyre inkább igazolnia kell létjogosultságát a társadalom egésze előtt, másrészt számos olyan nyelvhasználati terület létezik, ahol a célközönség, az ügyfél, a kliens számára érthetővé, átláthatóvá kell tenni a folyamatokat. Ez utóbbira sok esetben (pl. jogi nyelvhasználat, egészségügy) a szakembereket rendelkezések és előírások is kötelezik.

A munka három szekcióban folyt, amelyek a fordítás és tolmácsolás, a nyelvhasználat és a szaknyelvek, valamint a nyelvoktatás és nyelvpedagógia területeit képviselték. A résztvevők és érdeklődők ennek megfelelően három plenáris előadást hallgathattak meg, melyeknek írott változata e számunkban olvasható.

A nyelvoktatás témakörében Drahota-Szabó Erzsébet előadása – az általános iskolai magyarnyelvtan-könyvek feladatait vizsgálva, s kimutatva, hogy azokat az esetek többségében a magyar szakos hallgatók sem tudják megfelelően értelmezni és megoldani – arra az ellentmondásra hívja fel a figyelmet, hogy miközben a magyar oktatási rendszer deklarált célja a különféle kompetenciák fejlesztése, a gyakorlatban valójában mégis túlzott mennyiségű ismeretanyag kimerítő ismeretét várja el a tanulóktól, a magyar nyelvtan elsajátításának hiányosságai pedig az idegen nyelvek tanulását is kedvezőtlenül befolyásolják. Az előadó ebben is látja az okát az idegennyelv (adott esetben: német) -szakos hallgatók romló nyelvtudásának, s oktatási reformot sürget.

A nyelvhasználat és szaknyelvek területét Vinnai Edina plenáris előadása képviselte, aki a szakma oldaláról mutatta be, hogy a magyar jogi szaknyelv átalakítása érdekében milyen intézkedések történtek, melyek célja annak biztosítása, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesítése érdekében az egyes jogi eljárásokban érintettek számára a szaknyelv közérthető legyen anélkül, hogy az a szövegek szakszerűségét veszélyeztetné. Az előadó a Miskolci Egyetemen jogászok és nyelvészek együttműködésével megvalósuló két projekt eredményeit is ismertette.

A fordítástudomány területén Heltai Pál plenáris előadása a szakszöveg-fordítások érthetőségét rontó tényezőket tárgyalta a relevanciaelmélet keretében. Rámutatott, hogy számos esetben a fordítás alapját képező eredeti szöveg is nehezen értel-

mezhető, noha a szerzőknek elvileg kötelességük biztosítani, hogy szövegük a célközönség számára érthető legyen. Az előadó közös hibatipológia kidolgozását javasolta a fordított és nem fordított szakszövegek számára, melynek egy változatát a publikáció tartalmazza.

A plenáris előadásokat követően a konferencia résztvevői szekcióüléseken folytatták a munkát. A *Közérthetőség, fordítás, tolmácsolás* szekciót a kiadványban Barna László, Dadvandipour Zsuzsanna, Dobos Csilla és Vermes Albert tanulmányai képviselik. Barna László írásával a Magyarországon kialakulóban levő kulturális fordítástudomány megteremtéséhez kíván hozzájárulni. Amellett érvel, hogy a műfordítások esetében az eredetihez való hűség, illetve ekvivalencia kritériumát fel kell váltani az általa „gondolati mag”-nak nevezett, a forrásnyelvi szöveg révén megközelíthető metanyelvi elemnek való megfelelés követelményével. Az érvelés rámutat az ekvivalencia fogalmának ellentmondásosságára is.

Az egészségügy olyan terület, ahol a beteg érdekeinek védelmében a közérthetőséget előírások követelik meg. Dadvandipour Zsuzsanna publikációja a szerző által összeállított korpusz alapján a betegtájékoztatók, gyógyszeres dobozokban elhelyezett kísérőiratok érthetőségét vizsgálja az Európai Bizottság által kiadott irányelvek fényében, a formai (pl. elrendezés, betűméret, betűtípus, színek, ábrák) és a tartalmi szempontok együttes számbavételével.

Dobos Csilla tanulmánya az érthetőség problémáját a nyelven belüli fordítás vonatkozásában von Thun kommunikáció-pszichológiai elméletének keretén belül tárgyalja. Kifejti, hogy melyek a szöveg érthetőségét biztosító paraméterek és ezek hogyan mérhetők. A problémát a szöveg alkotója szempontjából is áttekinti, összekapcsolva a kérdéskört Grice maximáival és a Lasswell-formulával. Szemléletes példákkal illusztrálja, hogyan javítható a szöveg érthetősége olyan területeken, ahol ez a társadalmi együttműködés görbülékenysége szempontjából különösen fontos (pl. közigazgatás).

Vermes Albert írása a relevanciaelmélet fogalmi keretei között az explicitáció és az érthetőség viszonyát vizsgálja. Átfogó áttekintést ad az explicitáció értelmezéséről, kategóriáiról, okairól, céljáról és szintjeiről. Rámutat, hogy az explicitáció, tehát amikor a célnyelvi szöveg a forrásnyelvi szövegnél több információt tartalmaz, az érthetőség megteremtésének eszköze, hiszen ezáltal a fordító arra törekszik, hogy az értelmezés kevésbé hagyatkozzék a befogadó következtetéseire.

Köszönetnyilvánítás

A folyóirat szerkesztőbizottsága köszönetét fejezi ki a kiadvány írásainak lektorálásában részt vevő kollégáknak.

Szabóné Papp Judit
főszerkesztő